

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto.*)

Petro Trupinēlio perdēta.

I.

Ir vėl ateikit' klausit' susitareę,
Ir vėl baisingą apsakisiu karę!

*) Szimtmečiai nulekia į amžius, czėso laikai prasirita,
laimės pagada mainosi lig oras; senistės straipsniai žengia

Ir vēl asz Lietuvius jums apraszisiu,
Barzdotus, nožmius*) priesz akis statisiu!
Szvelnus lig vaikai, kad sav žemę aria,
Baisus, kad veda su kaiminiais karę:
Kada dėl kerszto ar dėl savo naudos
Degina, plėszo ir kraujūse maudos!
Tikrai, užmirszę broliu prideristę,
Darbus Lietuviu nožmiai pripažįste:
Kada ju buriai pagrėbę už kardo
Kaiminus drasko, naikina ir ardo,
Į visas szalis, tartum, vėjai trankos,
Tik laukia kerszto ar grobio ju rankos.

II.

Bet su visų szlovės mums negadina,
Kad prosenius plėsziškai pavadina.
Ar ju kaiminai, ką arti sėdėjo,
Kurie į Kristų seniai įtikėjo,

augsttin, žengia žemin. Nėkas nepabuna kaip tik atmaina,
nėkas nepasilieka kaip tik smertis. Kiekvienas szirdies kulis
mums žaizdą musza, o givastis butu amžina kraujo sriovė, jei
giesmininkistės neturėtum. Ji mums parupina, ko priegimtis
(gamta) neįstengia pridūti: auksinį laiką nėkadus nerudintį,
pavasariį neperžidintį, laimę neaptemtą jūdais debesiais, ir
amžiną jaunistę. Giesmininkas linksmintoju žmogistės; jis
tūmi ira, jei dangus patsai jam tą macę įdavė, jei praamžinasis
vieszpats savo peczvietę užspaudė ir jei jis dangiszkąją ėvan-
gėliją ne dėl begėdiszko tarno užmokeszio parnesza.

Taip, žiniu ir' giesmininkas, kurs macnia savo sila,
Kas sriovės' gadiniu skendus', pranesza visiems bila.
Nės jam nėra dar numiręs laik's galincziu mus' didžiu,
Isz jo dvasės veržias' senas džiaugsmas ir tužma szirdžiu,
Jo namai Iliso krantai, krantai Tiberio taipjau;
Bet, *brangioji Lietuva*, isz džiaugsmo musz' szirdis macniau,
Paminint szlovnosios musu tėviszkės praeitinės,
Mandriai, lig nei jurės, už' alivai graikiszkos garbės;
Dar mandriaus, griausmai Perkuno, griauj' balsai Lietuv'ninku,
Kad vainik's žaliuju rutu grožin' galvas karžigiu. *M.*

*) Nožmus, smarkus.

Geresnę davē paveizdā stabmeldžiam'
Broliszkos meilēs? pasakikit', meldžiam'!
Kad isz Auropos vis kareiviai traukia
Iszmuszt' Lietuvą ir atlaidu laukia?
O jos vaikelius velniukais vadinę,
Nožmiais basuliais ir angia girine —
Kas per stebuklas, jei tokia givatē*)
Gandino nūdais ir gilį pastatē?
Kada jiems Kovas**) sujudina kraują,
Arba Perkunas rodo kersztą naują?
Labiaus stebėkies', jeigu tokis žmogus
Parodo meilę ir esti patogus:
Jeigu stabmeldis ant savojo veido
Aszaroms gailioms iszkristi daleido;
Arba kad galvą jis gūdoja seną,
Ar su silpnesniu sandoroj' givena!
Ar ne stebuklas — kad jisai kovoje
Vaiku nesmaugia, moteris gūdoja —
Paklauskit': isz kur jis doribę ima?
Kur jis ją matē? Kas dūd' apszvietimą?
Ar szirdis jojo? Kas mokin' malonēs?
Gal žvėris giriu — bet tiktai ne žmonēs!
Kiek sik Križokai pabeldžia į vartus —
Jau tada dėl jo givenimas kartus:
Senius nužudo, moteris gėdina,
O virams pancziai, nelaisvė amžina!
Namus sudegin', o dievus iszvarto,
Kad kam atleistu — nėra tokio karto!
Tai ir Lietuvis, kad paim' tvirtinę,
Kraujuse maudos, atkerszin' tėvinę!
Ugnį ir kardą jo rankoj matiti —
Neprileisk, Dieve, tai baisu atmīti!
Dėl ko — kad degin', plėszo laike karo,
Užkemsza ausis ir akis uždaro?
Nės jam reik' buti nožmesniu už žvėrį,
O Dievas jam szirdį gerą sutvėrė.
Galvą szarvūtą į virszų nors kelia,
Bijo iszgirsti szirdingą dainele;

*) Givatē, angis. **) Kovas, kovos Dievas.

Nors ranka smarki, bet tokią adina
Sūdrebą tankiai — viską pagadina.
Isz ko jo szirdis? — Žino Dievas vienas:
Minkszta lig vaszkas, tai kieta lig plienas.

III.

Senas tai laikas, seniai jau tai buvo,
Visi tie virai jau žemėj' supuvo,
Kurie suėję isz viso aplinko
Sav kunigaikszti Traideną iszrinko!
Džiaugėsi gavę tokį apginėją;
Jam tai pavedė, ką kožnas turėjo:
Davė jam ginklą, kunigaikszcio vardą,
Raudoną rubą, kalpoką ir kardą;
To kardo, szarvu ir rubo turtingo
Nei ženkle nėra — viskas kapūs' dingo!
Tris mastai žemės, szeszi amžiai laiko
Ginklus ir žmones į dulkes isznaiko!
Lietuvos pilij' — garsingoj' Kernavoj',
Kur kunigaikszčiai musu vieszpatavo.
Sziandien paminklus Lietuviai naikina,
Nei padavimu sentėviu nežino.
Kirviu kapoją, ažušus senovės,
Kuriu sentėviai augiti neliovės, —
Szildo jais grįžią vakaro adina,
Kalba su svecziais ir savo szejmina:
Ir minavoja senovės gadinę,
Kaip tad tėvinę milėję ir ginę. —
Tada sukruoto vėl kraujas krutinėj,
Kibirksztis ugnies dega pirmutinė;
Isz kur tas karsztis ju krutinėj' imas'?
Ar jį uždegė senas padavimas?
Dievas tik žino.

IV.

 Istorija sako,
Po Narimunto valdžia Traid'nui teko:
Seniai žinojo jau svetimos szalis,
Kas jis per viras ir koks ir' daugalis:
Kad reik' patarti, ira iszmintingas,
Kad reik, kariauti, tai didei narsingas.
Jis isz Kernavos kaip sakal's isz oro

Veikalus matē kaimino nedoro:
Mozuro, Lenko, Gudo ar Križoko
Kiekvieną žingsnį jis saugoti moka;
Visi kaip vilkai Lietuvą vis naiko,
Atvirai, slaptom's — ir laukia tik laiko.
Traidenas dėl to apie tai tik musti,
Kurį kaiminą reik' pirmiaus sumushti:
Ir už baisiausią piktadėją rado
Kunigaikštistę — Mozuro Kunrado!

V.

Leszkas Baltasis — tai Lenku karalius,
Kunradas buvo tūmet jo vasalius;
Lietuviams czia buvo kelias ne naujas:
Ne sik Mozurūs' jau liejos' ju kraujas;
Žino, kad drutos pilis akmeninės,
Drąsios ir stiprios kareivių krutinės.
Bet šiandien užpult' patogus ir' laikas:
Valdon's Kunradas — dar jaunas tik vaikas;
Traidenas save tūmi ir ramina,
Kad lengva tokį įveikti vaikiną. —
Ligos prispausta motina jo sena
Verkia tik viro, su kuriūm' giveno;
Žmonės artojai — savo javus valo,
Senatai jūju — linksminos' be galo.
O kunigaikštis medžioja kas dieną,
O sargai piliu — sumigo ant sienu!
Tegul' tie szoka, tie po gires trankos',
Tie saldžiai miega su bardisžiais rankos':
Prikels' jūs riksmas svecziu, nepraszitu,
Lietuvių ginklai ir balsai trimitu!

Toliaus bus.

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. Perdēta *Petro Trupinēlio*.
(Priemazga.)

VI.

Traidenas liepē isz rito dūt' ganda¹⁾);
Girēs ir kalnai tartum nusigando!

Ir atkartojo jo; b... po ora, —
 Ir taip apskelbē kunigaikszczio norā:
 Dienai sukakus nors plati Lietuva,
 Visur jo noras jau žinomas buvo!
 Giriose laukūs' ir ant ligiu keliu
 Rinkosi buriai Lietuvos vaikeliu;
 Skubinas' visi į mielą Kernavą,
 Kurioj' Traidenas narsus vieszpatavo!
 Tik jūs pamaczius jau reikia bigoti!
 Augszti, narsingi' apžėlę, dužoti!
 O rubai baisus: — visi apsivilko
 Su vilnu kailiais mėszkino ar vilko.
 Prie szono kirvis ir trimitai kabo,
 Rankoj' ragot'nė, o vėl, lig dėl dabo,
 Ant galvos tuli ragus jau czio turi;
 Kit's snukį luszio²), kit's baisią kepurę.
 Žirgai laukiniai tartum rodo drąsą:
 Tik spardos', žvengia, kojom's žemę kasa.
 Kiekvienas klausia: kas per sutvėrimas?
 Kas per baisulis³)? ar isz peklos imas'?
 Nės veido žmogaus beveik ne regėti, —
 Baiminga szirdis tik gali įspėti!

VII.

Lietuvius veda narsingas Traidenas
 Aprėdit's dailiai ir su vis ne senas;
 Žirgas jo žvengia ir skamba trimitas,
 Isz jau czio rago gražiai padaritas.
 Liemū jo laibas, — pažim' tū vaikina;
 Augsztas kaupokas⁴) jo galvą dabina.
 Plunksnos ant virszaus kaupoko stirėjo,
 Ir dailiai sklaidės' ant pecziu nūg vėjo;
 Apdegęs veidas, sveikas ir raudonas,
 Bet susiraukęs, matit' pikt's valdonas;
 Jūdom's akimis kad dirsterės ticzia,
 Tartum kad žmogų nor perdurt' viliczia⁵).
 O kad pažiuri į mergele jauną,
 Jos szirdį minksztą kaip gaute pagauna.
 Pundelis plunksnu, plaukai garbanoti —
 Gražu, kad jojant ima plevėsūti;
 O jūdi usai grožina jo veidą,

O ilga barzda žemin nusileido;
 Rankos be szarvu, tik rubas lininis —
 Liūsos, kad kiekvien's kirtis but' smertinis!
 Per viena petį pakabīt's ant jūdo
 Diržo trimitas, kuriūm' ganda dūda;
 Ant kito peties didis kirvis kabo,
 Ką skaldo galvas Mozuro nelabo;
 O vēl prie szono matit' kalavijas⁶⁾,
 Kurio isz tolo neprieteliai bijos'
 O žirgas bēras žvengia, ardo žemę,
 Tikrai, kad savo ponui pelnā lemia
 Drebēk, kaimine, ir nulenkkie spranda!
 Kas jam prieszitus, tokio neatsiranda.
 Tai ne koks loszis, ne koks jūkas ira,
 Kad tiek kareiviu, — o vis vir's i virā!
 O žirgai spardos', žvengia ir putoja,
 Net žemē dreba po ju smarkia koja!
 O kad pastatę narsingā krutinę
 Užtraukia garsiai dainā sutartinę —
 Laukūse, girioj' atsiliepia aidas⁷⁾,
 Kad net ju pacziū baugsztus žirgai baidos'!

VIII.

Kariszka daina senovės Lietuviu.

viens *visi* *viens*

p Tegul' gi-rē szlamszczia, u-žia, *f* tra-ta-ta tra-ta-ta, *p* o mes trauksim'

visi *visi*

f i ka - rutą. trata trata - ta. *cresc.* Susti - prikim' sziađien dvasą,

c e n d o *f p* *p*

c e n d o o rit kraują *f p* liesim' drąsiai, *p* trata trata trata - ta trata - ta

trata - ta trata trata trata - ta eikim', geras laik's.

Tu, žirgeli jūdbėrasis, — Karėj' bicziuli tikrasis!
Kad prieszus ponas kapoja, — Tu tik nedrebėk kovoje,
Bet stipriai stovėk!

Stipriūs' murūs' esti Lenkas, — Bet narsumas ano menkas:
Prie tu muru vos priėjom, — Tūjaus Lenkus apgalėjom',
Sugriovėm' pilis.

Zinau žemę Vokietijos: — Ten mergelės kaip lelijos,
Vokiečius mes iszkariavom', — Ju mergeles iszbucziavom',
Neisztruko mums.

Kad muszėmės' antrą kartą, — Padrebėjo Danskos vartai;
Kad mus' buris ant ju szoko, — Net nublanko vad's Križoku,
Danskos pilies pon's.

IX.

Babinskoj' pilij' ir' daug giventoju,
Bet visi ramiai valdonai medžioja;
Apžėlę volai, vartai atdariti
Apslinke⁸⁾ grabės, kūlai iszarditi,
Geriausī virai, ka grumias' kovoje,
Su kunigaikszecziu giriose medžioja.
Pilis be sargu suvis pasiliko,
Mat, netikėjo nėk's tūmet plėsziko.
Kunig's⁹⁾ Kunradas, sunus Ziemovito,
Medžiot' iszėjo, vos tik diena szvito;
Per dien' medžioja, vakare prie vino,
Rodos', jog pikto netur' jis kaimino
O tas baisiausias ira piktadėjas,
Kuris slaptomis užpūla atėjės! —
Kunigas karta briedį didį rado,
Dėl to kareiviai ir tarnai Kunrado —
Sargai, bajorai isz viso aplinko
Uzmuszt' ragoczių girėn susirinko;
Kiek vienas labai nor' tą garbę gauti,
Lando po krumus, kad briedį nuszauti.
Antra nedėlė, kaip bajorai jojo,
Per dienu dienus to briedžio jieszkojo.
Po pietu miega uksmėje medeliu,
Vakare pūtas¹⁰⁾ kū puikiausias kelia:
Kunradas linksmas — midus, vinas teka!
Linksminas' sveoziai, dainūja ir szneka!

X.

Briedis, tą dieną nuszautas, mat', tapo, —
Džiaugėsi, gėrė visi ant jo kapo;
Tik sztai iszgirdo medincziu tu kruva
Garsą trimitos, kurs neaiszkus buvo.
Bet kas kart' garsiaus pradėjo skambėti —
Paskui verkimas ir riksmas girdėti!
Kunradas klausė burio savo viru:
„Ar jus nežinot', koks tai riksmas ira?“
Atsakė Pelkus, viriausias vadovas:
„Gali but', kelia ukininkai kovas,
„Tai nėkis, pone, isz to nebus pikto,
„Baigkime vina, — gaila but', kad liktu.“ —
Klausė Zbignėvo, kad jam pasakitu,
Ka tai ženklina tas balsas trimitu.
„Tai koks medėjas savo kurtu vaiko, —
„Eikime girėn, nės jau mažai laiko.“
Klausė Lessoto pilies apginėjo,
Ar mato gaisrą, kurs toli žibėjo.
Tas pažiurėjo į tą szalį linkon:
„Tai nėkis, pone, tai darb's keliauninko,
„Kuris isz tolo per girę keliauja,
„Užkuria ugnį ir laužą sukrauja.
„Eikime gulti, malonus kunige,
„O rit' vėl medžiot' — vos busim pramige.“
Tokią patarmę kunigaiksztis gavęs,
Ginklą ir szarvus atriszo nūg savęs;
Ant meszkos kailio sunus Ziemovito
Tartum į lovą miegot' sukrito.
O pagal tokią paveizdą kunigo
Visi bajorai ant pievos sumigo.
Bet-gi už girės vis girdėt' trimitas,
Rėkimas, verksmas neiszpasakitas!
(Toliaus bus.)

1) Gandas, žinė, garsas. — 2) Luszis, vok. Luchs. —
3) Baisulis, baisus sutvėrimas. — 4) Kaupokas, kalpokas, įpa-
tiszkas galvos dangalas. — 5) Viliczia, strėla. — 6) Kalavijas,
kardas. — 7) Aidas, atskambis, atgarsis. — 8) Motriszkas gimis
participijos daugskaitlije ira, kaip rodos', raszėjo kampe jau
isznikęs. — 9) Kunigas, kunigaiksztis. — 10) Pūta, cziasnis. M.

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro Trupinėlio* perdėta.
(Priemazga.)

XI.

Traidenas pilij'; jau stovi ant volo,
Garsas trimitos girdėti isz tolo,
Plauszinēm's virvēm's sargai suraizginti;
Lietuviu virszus — nēr' kam pilies ginti,
Angą skarb'niczios Kunrado sugriauja
Ir turta Piastu dalinas' po sauja.
Duris kopliczios kirviu sukapojo,
Kur buvo križius svėto atpirktojo.
Arnotas gražias, auksinį kieliką,
Paēmė viską, mažai kas ten liko;
Klaupdami praszė kunigai valdono,
Kad nors gūdotu križių Jėzaus pono;
Valdon's dirstelė į Jėzuso kanczia:
— „Tai Dievas jusu?! Už ką jis taip kenczia?“
Tarė ir tūjaus piktum's atsileido,
Aszaros tikiai ritosi per veidą.
— „Žinau tą križių jus' iszganitojo:
„Juk jį ant rubu Križokai neszioja;
„Tikrai jus' Dievą užmuszė Križokai,
„Nėsa kankīti su džiaugsmu jie moka!
„Sakik man, seni, kad Dievas kentėjo,
„Argi nerados' tarp jus' apginėjo?!
„Reikė dūt' žinę į mano tėvine,
„Tikrai Lietuviai jį butu apginę!
„Ak, koks sukruvint's! Dėl ko tą erszkėti
„Prileidot' anam ant galvos uždėti?!“
Taip jis kalbėjo ir tarė į vada,

Kad n'ĩmtu nēko, ką kopliczioj' rado,
 Lietuviai girdi jojo paliẽpimã,
 Iszeina laukan ir lobiu neima.
 Į szviesų butã kareiviai įẽjo,
 Kuriame knĩgos visokios gulẽjo:
 Vertesnēs szventos gražiai apdaritos
 Prie sienu buvo drutai prirakĩtos;
 Kitos sudētos eiliom's ant lentinos —
 (Skaitimai gražus dēl liūsos adinos):
 Knĩgos szventuju, ką gražiai giveno,
 Isz ju tai žmogus tur' dvasiszka penã!
 Papūsztos visos, puikiai apdaritos,
 Sunkiai per ilgus metus suraszitos;
 O tai vis darbas zokon'ninko seno,
 Kurs szvento križiaus klosztorij' giveno.
 Czia krikszczionistēs ir' pamatas szventas,
 Senas ir naujas Dievo testamentas.
 Czia vėl pundelis balto pergamino,
 Kuriame gražius rasztus patalpino:
 Tulijaus Marko, Virgiliaus ir kitu
 Senojo Rimo galvocziu mokĩtu.
 Rimas Lenkijos ir' krikszto motina,
 Jai mokslã savo noringai dalina;
 Dēl to jai davē rasztus szitu viru,
 Kuriūse mokslas ir iszmintis ira;
 Giminē Piastu jau tai isz senovēs
 Pirkti ir rinkti rankraszczius neliovēs',
 Lietuviuĩ knĩgu įtalpa nerupi, —
 Jis bijo velnio, kurs gal' but' ten tupi;
 O kad isztruktũ isz kaliniu tokiu,
 Lietuviams vargu pridirbtũ visokiu!
 Kiek ten kripucziũ szeip ir taip sudurtũ —
 Tai ženklai Pokliaus*) dēl darimo burtũ!
 Traidenas szitaip vienas sav kalbẽjo
 Ir žvairiom's akim's į knĩgas žiurẽjo;
 Paēmęs rankon knĩgas po daug kartu
 Atdarõ, žiuri, visom's pusēm's varto.
 Liepē saviszkiam, kad ugnĩ sukurtũ

*) Poklius, peklos, pragaro dievaitis.

Ir sudegintu tą daugibę burtu!
Gauja, iszgirdus' toki paliepimą,
Pirmiaus auksines kabes laužit' ima,
Tai lapus plėszo, tai apdarus laužo,
O paskui meta ant deganczio laužo;
Kad ugnis mokslą senovės naikino,
Kad braszkė, rietės' lapai pergamino —
Staigu isz baisiu knigu burtiniko
Iszkilo dvasė ir ore iszniko!

Kaip pauksztis augsztin tartum nusirito:
Septiniais szviesos spinduliais prasirito!
Tiesa, jie matė Dievo szventą dvasę,
Nūg kurios gaunam' mes iszmintį drąsiją.
Tai dvasė meilės, o ne neapkantos,
Vertiemis dūda ji dovanas szventas;
Ateis tas laikas, kad Lietuvos žmonės
Su aszarom's mels jos szventos malonės!

XII.

Surishti sargai. O pergalėtojai
Dalinas' lobį, bet silpnus gūdoja:
Moteriu buris ir du zokon'niku
Verkia ir szaukias' prie Dievo patiku.
Prieszities' nēr' kam; nēsa nūg plėsziko
Visi pabėgo, kas tik givas liko.
Bet kad Lietuviai vino Ziemovito
Kelnorėj' radę daug bosu iszrito —
Koserėn pilė, ik' protą prastojo —
Tikrai jau tada pasiuto kovoje!
Tūmet moterį ar senį ar vaiką
Kapoja bado — nēk's ju nesulaiko.
Gražiausiu butu ticzia sienas tranko,
I langus szaudo vilicziom's isz lanko.
Škamba trinitai ir viskas tik mainos:
Tik girdėt' keiksmas ir baisios ju dainos!
I kurias tiktai atsibasto vietas:
Lieka lavonai ir kraujas pralietas!
Tik sztai su kartu tiltas sudundėjo;
Tai grįžta buris Kunrado medėju;
Pelkus pirmiausiasiai; kiti paskui vado,
Girtus Lietuvius tik kerta, tik bado!

Mindžioja arkliais galvas pusiau girtas,
Perveria durklais krutines netvirtas!
Bet srovēm's kraujo ir balsais trimito
Lietuva greitai tapē iszblaivita!
Ir vėliai ginklai tik czerszki, tik poszka!
Baisi ta kova, kurios visi troszko!
O kircziai Lenku iszpustito kardo
Galvas Lietuviu tik skaldo, tik ardo!
Bet ir musiszkiei bardiszium' ką džiauja,
Tas jau ant amžiu kvėpūti paliauja!
Kriokia krutinės, žmogus žmogų bado —
Lietuviai grumias' su Lenkais Kunrado!
Ir meszkos kailio ir rubo turtingo
Tik sklipai laksto — viskas muszroj' dingo;
Tik girdi keiksmą ir dantu griežimą:
Giltinė savo gausų pelną ima!

XIII.

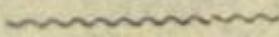
Vadovas Pelkus Traideną sutiko;
Kaip žaibas szoko ant smarkaus lupiko.
Pelkus nors senas, bet dideliai tvirtas,
Bet ir Traidenos tvirtumas pagirtas.
Traidenas karsztus, smarkus lig Perkuna.
Pelkaus karėse artavotas kunas.
Kaip liutai tiru szoko vien's ant kito —
Bet nei vien's isz ju nūg žirgo nekrito.
Isz plieno kardu net bira žarijos —
Bet abu drąsus vien's kito nebijos'.
Kardas Traidenos ipikusio rankoj'
Į kardą Pelkaus lig Perkunas tran'ko.
Matit', jog Pelkus karžigis tobulas:
Atmusza kirczius ir stovi lig szulas.
Ant arklio Traidenas ir szejp ir taip kraipos',
Didviris Pelkus isz jo karszcziio szaipos';
Tartum prigijo prie jo rankos kardas:
Neveltui garsus Lenkijoj' jo vardas!
Isz kožno kirczio pažim', kad muszoje
Traidenos galvos Pelkus negūdoja.
Bet nekarszcziūja ir smerties nebijo,
Saugojas' tiktai Traidno kalavijo!

Tai buvo musza! Retai tokia buna!
Kircziai ju kardu — kaip trenksmai Perkuno.
Traidenos ginklas Lietuvoj' nukaltas —
Sunkus, plieninis, nedailus, nebaltas —
Nors mikliai vartės' rankoj' viro tvirto,
Bet plieno szarvu Pelkui neprakirto;
O Pelkaus kardo papūsztas ir kotas,
Asztrus, plieninis ir užartavotas;
Baisus jūm' smogis rankoj' Pelkaus buna:
Prakirto szarvus ir pasiekė kuną.
O kur prisielia, ten padaro opą:
Iszszoka kraujas ir perszi ir sopa.
Bet kada skausmą Traidenas pajuto,
Pūlē ant Lenko su smarkumu liuto.
Tartum pasiutęs jis ant Pelkaus szoko,
Perskėle kardū ant galvos kaupoką!
Pelkus pasviro, bet atgalia ranka
Drožė, net smarkus Traidenas nublanko:
Nutruko ano net jūstos szikszninės,
Kuriom's pririsztas szarvas ant krutinės;
Rodės', kad pasieks Pelkaus ranka druta,
Kur szirdis Traid'no krutinėje kruta!
Bet akiēs mirksnij' antru kircziu kardo
Lenkui kaukolę Traidenas suardo!
Griuvo nūg arklio lig medžio kamėnas,
Pabaigė Pelkus garsias savo dienas!
Pūlē isz ranku dailus kalavijas:
Tik szaukia vardus Jėzaus ir Marijos.
Numirė. —

XIV.

visur Lietuviai įveikia.
Lenkai pasidūd' (nors mislije keikia),
Per kiemą teka karszto kraujo srovės,
Tiktai kur-ne-kur dar muszis neliovės'.
Szarvus, lavonus į žemę suminē,
Isz srovės kraujo tik didė purvinē.
Girdi tik szauksmą ir Lietuviu kirtį,
Kurie sužeistiems padeda numirti.
Į kurią szalį tiktai pažiūrėjo,

Matit', kad visur Traidenas laimējo;
Kada jau pilsis ī jo rankā kliuvo,
Nor' iszplēszit' turtus, kā dar likē buvo.
Pastatē sargus, ginklā apziurējo,
Ir ī gilumā pilies jis nuējo.
(Toliaus bus.)

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro Trupinėlio* perdėta.
(Priemazga.)

XV.

Traidenas gilin žengia pirmutinis,
Po kojom's dunda grindis akmeninės.
Paskui jį kiti vadovai jo seka,
Bardisiais barszkin' ir garsiai sav szneka.
Liemū jo laibas, pažim' tū vaikina:
Augsztas kaupokas jo galvą dabina;
Plunksnos ant viršaus kaupoko tirėjo
Ir dailiai sklaidės' ant pecziū nū vėjo;
Apdegęs veidas sveikas ir raudonas —
Bet susiraukęs — tur' but' piktas ponas.
Jūdom's akimis kada dirstels ticzia,
Tartum', kad žmogū nor' pervert' viliczia!
O kad pažiūrę į mergelę jauną,
Jos karsztą szirdį kaip gautę pagauna!
Pilis jo rankoj', jis ira voldonas,
Bet akis aiszkios ir veidas malonus.
O jūdi usai grožina jo veidą,
O ilga barzda žemin nusileido;
Rankos be szarvu, tik rubas lininis,
Liūsos, kad kiekvien's but' smogis smertinis.
Per vieną petį pakabīt's ant jūdo
Diržo trimitas, kuriūm' gandą dūda;
Ant kito — kardas kruvinas kabojo,

Kuriūm' daugibę Lenku iszkapojo.
Kraujas ant jojo dar nesukrekėjo,
Raudonais laszais ant grindu varvėjo.

XVI.

I vieną grinczią, į kitą įėjo,
Nėko nerado, tik aidas skambėjo.
Jau nū senovės Piastu giminėje
Bajorai pūtas czia kelia suėję:
Czia ir Kunradas medėjus vaiszina,
Kad ant medžioklės isztraukti ketina.
Aržūlo stalias ant raginiu koju,
O prie ju sūlai dėl prastu artoju.
Sukalti kruksiai, rinkės, sienoj' grincziu:
Ten risza kurtus, skalikus medincziu.
O kampe kamin's pastatitas ticzia,
Idant szilditu žiemoje sekliczia.
Tai ira vieta dėl žilu seneliu,
O maži vaikai sėdi ant ju keliu.
Szim' bute ponai vakaro adina:
Linksminas', szoka ir geria sav vina,
Bet sziaudien czionai tila lig ant kapo:
Nėk's nesilinksmin' ir nēr' givo kvapo.
Tik jūsta saulės ant grindu regėti,
O einant aidas kampūse girdėti.
Ugnis užgeso, kaminas atszalo,
Tik tuszczios taurės matiti ant stalo,
Czionai Lietuviai aplink pažiurėjo,
Paskui prie trecziu jie duriu priėjo.

XVII.

Traidenas smarkiai su bardiszium' kirto,
Net truko stumos ir duris parvirto;
Bet szoko atgal, tartum' iszsigando,
Griebė už kardo ir tū ginties' bando!
Tartum' pamatė czia paslėptą burį
Kareiviu Lenku, bet kad geriaus žiuri,
Mato ant slenkcsziu tik skaisczia mergele,
Kuri jam drąsiai stojo skersai kelio.
Buvo tai duktė Ziemovito — Ona,

Sesū Kunrado, silpnojo valdono,
Skaisti, raudona lig pražidus' rozē,
Kuri vos — tikā pumpurā atvožē;
O akis dega, tartum' dvi žarijos,
O veidas rodo, kad nēko nebijos'.
Anukē Piasto: toj' giminēj' garsus
Gimē karaliai: ir drāsus ir narsus!
Laikūse kariu perleidus' jaunistā,
Nebijo kardo, bardiszių pažįsta.
Kad auklē lopszij' mergele siupavo,
Daineles kariu jai tada dainavo;
Apie Lietuvius minējo narsingus:
Tai nožmius, baisius, tai vėl maloningus.
Szarvai ir ginklai — tai jai ne naujiēna;
Kareiviu darbus girdējo kas diena.
Ir apsirēdzius' į jupelę jūda,
Tarp duriu stovi ir įeit' nedūda.
Savo namelį, tartum liutē, gina:
Buriui Lietuviu bardisziūm' grasina.
Traid'nas bardisziaus suvis nebijojo:
Izmusztu ginklą, parbloksztu po koju,
Bet ji akelēm's meiliom's pažiurējo,
Traidenas dreba lig lapas nūg vėjo:
Skaistumu veido ir akelēm's savo
Lietuvos liutā tūjaus užkariavo.
Su gēda greitai nūg jos atsitraukia,
Stebēdam's žiuri ir tartum' ko laukia.
Mergelē tarē į plēsziku gaują,
Kalboje Rusu, kuri jiems nenauja.
„Kareiviai! manę galit' sukapoti,
„Gilin neleisiu, nēs ten serga motē!
„Kunige narsus! tu turi galibę!
„Gūdok nelaimę musu ir silpnibę!
„Giminei Piastu palik nors szį kampa;
„Ką pilij' rasi — viskas tavo tampa;
„Paliepk kareiviams, tegul' negadina
„Nors tą butelį, kur serga motina!
„Imk lobį musu, vina kelnorēse,
„Imk szarvus, ginklus — ką tiktai norēsi,
„Tik szlovę musu teikkies' negaditi,

„Ir tavo likim's gal' atsimainiti!!
„Nesijūk, vade, regėdam's mergele,
„Kuri bardiszių priesz tave czia kelia;
„Doribe ginant — Dievas mano skida,
„Suszelpš jaunista, kuri vos pražido.
„Dėl to su drąsa asz stosiu į kova,
„Neleisiu nėko, kur motinos lova!“
Tarė ir greitai mergele padori
Pakėlė ginklą, tartum' kirsti nori.
Isz kur ta drąsa pas mergele imas'?
Isz kur narsumas ir tvirtas rızimas?

XVIII.

Traid'nas užkaitęs į žeme žiurėjo,
O po tam szitaip mergelei kalbėjo:
„Kunigaikštėnė! mes narsus kovoje,
„Bet ir mus' szirdij' doribė keroja.
„Mes piktos mislies galvoj' neturėjom':
„Gėda ir gaila, kad jus pergalėjom';
„Žinomas daigtas, kad laikuse karo
„Geriausias žmogus nelabistę daro;
„Paėmėm' pilį: dėl ko jus' tėvinės
„Virai medžiojo ir nūg mus' neginės'?
„Kurie jau žuvo, tegul' žemėj' liekas',
„Bet pilį jusu nedraskis jau nėkas.
„Tik mus plėszikais, meldžiu, nevadikit',
„Ant vietos svecziu Lietuvius sodikit';
„Ant vienos nakties tik praszom' nakvinės,
„O ritoj' trauksim' ant savo tėvinės.“
Szitaip pasakęs vadovams kalbėjo
(Kurie į pilį su jūmi atėjo),
Kad jie plėszikus tūjaus sulaikitu,
Idant jau daugiaus pilies nearditu.
Vos tik paliepė, gauja viru piktu
Ant vietos stojo, lig stabu isztikta.
Tiktai isz tolo dar girdėt' verkimas,
Baisus dėjavim's, szauksmas ir keikimas.
(Toliaus bus.)

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro Trupinēlio* perdēta.
(Priemazga.)

XIX.

Ona ant ginklo pasirēmus' koto
Stebis ir žiuri ant Traidno szarvoto:
Nēs czia dorybę regēt netikējo,
Dēl to jos rusta szirdis suminksztējo!
Vyrai, jei norit, kad moters mylētu,
Akimis meilioms ant jusu veizdētu,
Bukite narsus, drąsus bet doringi,
Nors menkūs rubūs, bet darbūs teisingi.
Puikus parėdai dēl tu tegul lieka,
Kurie tik pūszias, daugiaus negal nēko.
O kuną jusu tai pūszia dorybē,
Elgims patogus ir mokslo szviesybē,
O darbai tokie kad szirdį užgauna
Tartum į kilpas mergele sugauna.
O tokia meilē, pagyrimas, szlovē,
Ką darbai tavo jos szirdyj sukrovē,

Negreit isznyksta — ji gins jūs verkdama,
Nors tu, kaip Traidnas, draskytum jos namą!
Ji praeitinę tav greit dovanoja —
Tik gražius darbus szirdyj atkartoja;
Viską užmirszta ir viską atleidžia:
Ir tavę karsztai pamylėti geidžia!
Nės darbs doringas — jų yra retesnis,
Jū rodos mumis mielas ir gražesnis!

XX.

Traidnas sugrižo. Jau ant veido jojo
Regėt szvelnumas, nėra kitaip dumojo,
Szviesybe aiskia jo akys žibėjo,
O rankas tartum prie maldos sudėjo;
Tokiam paveiksle taip rodės meilingu,
Kad net užkaito mergelė gėdinga.
— „Kunigaikštėnė, kovą nuramdysiu,
„Sugrėsiu lobį, skriaudas atlygysiu;
„Tik įleisk gilyn ant valandos vienos,
„Kad motei tavo dūti labas dienas:
„Ant tavo žodžio paliaudamas karą,
„Su Piastais noriu padaryt sandarą!“
— „Gali paliepti, narsingas valdonai!
„O ne praszyti“ — atsakė jam Ona;
„Bet kad įleiscziau ten tavę szarvotą,
„Tai iszgązdītum motyną ligotą;
„Bardyszius tavo, kardas ir trimytas —
„Veizdėk — dar laszais kraujo aptaszkytas;
„Padėkie ginklą, kunige galingas,
„Busi priimtas kaip sveczias meilingas.
„Proseniu mano platus stalas yra:
„Bus kur pasodīt karžygiszką vyrą!
„Brolis po gires su žvėrimis vaikos,
„Bet ir jam grįžti rodos jau yra laikas.
„Tūmet užgersit pabaigimą karo
„Ir padarysit amžiną sandarą:
„Pas Ziemovitus, namūse Konrado —
„Nebijok — vyliaus dar nėkas nerado!“

XXI.

Greitai nubėgo pasakyt motynai,
Jog naują sveczią atvesti ketina.

Traidnas kaupoką nū galvos numauja;
Atriso kardą ir nuszlūstē kraują.
Kruvinus szarvus nū savęs nutraukē
Ir atsakymo nekantringai laukē.

XXII.

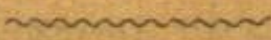
„Eiksz, kunigaikszti! atlankyk mus' butą!“
Tarē užkaitus' (smarkiaus szirdis kruta)!
Emus' už rankos jį dailų vaikina;
Pas savo motę meilingai vadina;
Per didę, tuszczią jiedu grinczia ējo —
Suvis ten tyka — tik aidas skambējo;
Tik girdi kartais dusavimą tyką:
Apmauda suvis tarp juju isznyko . . . !
Mergelai einant tik aszaros bira . . .
Dievas tik žino, kas jos szirdyj yra!
Sztai vėl į kitą jie butą įėjo,
Kur motē Onos ligota gulėjo.
— „Motyn!“ jis tarē, „kovot jau pakanka!
„Atleisk man kaltes ir dūk savo ranką!“
— „Nežudyk mumis su duszia ir kunu!
„Mes žinom, kokios provos karo buna!“
Taip sena motē Traidenui kalbėjo,
Aszaros gailios per veidą byrėjo.
— „Sveika, mocziutē! tu ir duktē tavo!“
Ir ranką anai Traidnas pabucziavo.
„Mes jau neplėszom, nebijok Traideno,
„Dėk ant patalo savo galvą seną.
„Pilyje jau buvo viskas Lietuvio . . .
„Bet duktē tavo jį apgal be szuvio . . . !“
— „Onutē,“ tarē senoji mamytē,
„Kur yr Konradas, liepk jį pavaditi!
„Rasi, kad smarki atėjo Lietuva,
„Jis ėmē ginties ir kovoje pražuvo!
„Ak, galva mano, galva nelaiminga,
„Likau naszlaitē — sunus mano dingo!“
Tik rankas laužo, graudžei aszaroja —
„Kam man gyvastis, kam manę gūdoja!
„Kam karalystē, kunigaikszeziu turtas . . .
„Kur sunus mano? Argi jis nudurtas?

„Vade Lietuviu! savo kardo kirceiu
„Ir manę užmusk, kad sykiu numircziau!“
— „Konradas girėj dar žvėris naikina“,
Atsakė Ona, jis nėko nežino;
„Bet gaisrą pilies turės pamatyti,
„Nebijok — ateis tavę atlankyti.“

XXIII.

— „Asz jau czia, motyn“,“ Konrads garsei sako,
„Mokėsiu vaikszcziot savo tėvo taku:
„Tūjans isz pilies plėszikus iszvysiu,
„Už musu skriaudas asz jiems atkerszysiu . . . !
„Tu czia, Lietuvi! a! radau lupiką!“
Tarė ir vos tik kardu neisztiko;
Traidnas be ginklu, bet kumsczioms kad kirto,
Konrads, kaip pėdas, ant grindu parvirto.
Apmaudą giežia sunus Ziemovito . . .
Greit atsistojo — ne gana jam szito —
Jis vėl ant Traidno pūlės nemalonei:
Vėl prasidėjo ne lygi karionė . . .
Lyg ūla stovi Lietuvos vaikas:
Netur jis kardo, tik kumscziomis ginas.
Bet akies mirksnyj lyg spindulys saulės,
Tarpu baimingu debesiu pasaulės,
Tarp kovojancziu ir piktu valdonu
Skaisti, lyg žiedas, atsistojo Ona.
— „Paklausyk, broli, kam kardą pakėlei?
„Nūg tavo kerszto n'atgys numirėlei;
„Juk žinai, broli, tu karo gadynę:
„Lietuvei musu užpūlė tėvynę —
„Kruvinai gynės musiszkei nūg juju,
„Bet toks likimas — virszus stipresniuju.
„Tav tiesą, brolau, turiu pasakyti,
„Lietuvis pilį norėjo draskyti,
„Asz tik nuramdžiau jo baisią nožmybę
„Ir pabudinau szirdyje dorybę:
„Nutilo kova ant liepimo vado.
„Mums visas skriaudas atlyginti žada.
„Padėjo szarvus ir kardą isz rankos,
„Dabar lyg sveczias jisai pas mus lankos;
„Ne laiks gailėties, ne laiks apmaudūti,

„Geriaus bus ranką viens kitam padėti!
„Ar tas, kurs manęs paklausė noringai,
„Turi to žingsnio gailėtis szirdingai?
„Kad skriaudą tokią tarp musu nukęstu,
„Ir but užsmaugtas jis namūse Piastu?!
Taip sakė Ona, skirdama du vyru,
O isz akiu jos aszarėlės bįra.
Karžygei savo sulaiko narsumą . . .
Kiekviens pažiuri į szirdies gilumą . . .
Tad ranką meilei suspaudė viens kito
Traidnas ir Konrads, sunus Ziemovito.
(Toliaus bus.)

Piastu duktē.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro, Trupinēlio* perdēta.

(Priemazga.)

XXIV.

Prie vieno stalo ant kiemo pilēje
Lenkai, Lietuvei linksmīnas suēje;

Anukai Piastu Lietuvius vaiszina,
Vyną kareiviams dūsningai dalina.
Po pirmą taureę iszgērē Lietuva
Už savo brolius, kurie kovoj žuvo;
Antrą ir trecią — už tėvynę savo
Ir kad su Lenkais susibieziuliavo;
Linksmas drauge — apmauda isznyko,
Tartum tarp savęs nėko nesipyko!

XXV.

Namūs Kunrado pūta dar didesnė:
Skanesni valgei, gėrimai brangesni;
Prie stalo sėdi vadas prieszais vado:
Traidenas musu priesz Lenku Kunradą.
Kalba tarp savęs nū žirgu, nū kurtu,
Nū didžiu elniu tą dieną nudurtu;
Ona nū kaktos nužėrus' tik plaukus
Žiuri į Traidną ir žodžius jo girdi;
Tartum ji džiaugias, tą sveczią sulaukus' —
Kas gal suprasti moteriszkiu szirdį?!
Kartais užrauda lyg ūga raudona,
Kad į Lietuvos pažiuri valdoną —
O to nežino, kad akelėms savo
Lietuvos liutą kaip gaute pagavo.
Bet reik žinoti, kad karalius tyro
Nemoka slėpti, kas jo galvoj yra!
Negali kęsti jo krutinė druta
Daugybės jausmu, kurie szirdyj kruta.
Taureę į ranką paėmęs pakėlė:
— „Kunigaiksztenė, už jus' sveikatėlę;
„Skaisti duktė jus'! pasakysiu staczei:
„Dūkite Oną, dūkit man už paczią.
„Toks jau papratims musu Lietuvoje:
„Tū lupos reiszkia, ką szirdis dumoja:
„Mano gėrybės, didis žemės plotas
„Dukterei jusu bus padovanotas.
„Ji savo dievams, asz savo tarnausiu
„Ir jos tikybės nėkad neužgausiu;
„Doringi žmonės mano Lietuvoje
„Kuniges tartum dievaites gūdoja!“

— „Vade Lietuviu, asz esmi tik žmona“,
Atsakē motē, „asz tinku malonai;

„Bet reik paklausti kunigą Kunradą,

„Ar dūti savo tav seserę žada?“

— „Ona“, klausē tas, „nori, ar nenori?“

Bet tik užkaito mergelē padori.

— „Traidnas“, tarē ji, „yr pergalētojas

„Pagal jo valę tegul vislab stojas;

„Lai tavo, motyn', iszpildysiu norą,

„Dovana busiu už jo darbą dorą.“

Ir taip Traidenai savę pažadējo,

Klaupē priesz motę ir verkti pradējo.

Užbaiga.

Gali but, man sakysit: dar baigti nereikia,
Mus' jauniejie į poras neeina taip veikei!
Bet atleiskit — nēs szitas gražus padavimas
Ne isz mano pramonės, bet isz knigu imas.
Kiekviens amžis tur savo budą, papratimą,
Kiekviens žmogus vis peikia paprotį svetimą.
Ir szitas padavimas juk teisingas yra
O dailios Lenku mergos ir Lietuvos vyrai!!
Gražios akys doringu mergeliu Lenkijos
Sutirpina Lietuvį, kaip vaszką žarijos.
Juk ne gēda didvyriui, kad radęs grožybę,
Sumažina apmaudą, sulaiko narsybę.
Ne gēda giesmininkui, o brolei, ne gēda,
Kad svētui tokius darbus didvyriu apgieda!
Kiekviens darbas doringas bus dar naudingesnis,
Kad taps jis apgiedotas, tai bus ir gražesnis.
Brolei mano Lietuvei, jei szį pasakēlę
Szirdyse jusu meilę tėvynės pakēlę —
Taigi, meldžiu, skaitykit — daugiaus paraszysiu;
Tik Lietuvą mylėkit — szirdingai praszysiu.

G a l a s.

Biržio 2. dieną 1884 m.